

Nota metodologiczna

WYTYCZNE DOTYCZĄCE KWESTII ZWIĄZANYCH Z HICP W ZWIĄZKU ZE ZNIESIENIEM ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

EUROSTAT, DYREKCJA C,

DZIAŁ C4 – STATYSTYKA CEN; PARYTETY SIŁY NABYWECZEJ; STATYSTYKA MIESZKALNICTWA

9 LIPCA 2020 r.

1. Wprowadzenie

Ze względu na stopniowe znoszenie ograniczeń w całej Europie, możliwe jest ponowne gromadzenie cen w celu opracowania zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP). Jednakże wyjątkowy charakter okresu po obowiązujących ograniczeniach stwarza problemy związane z pomiarem cen, które muszą być rozwiązane w spójny sposób przez opracowujących wskaźniki. Niniejsza nota wyszczególnia najczęściej występujące kwestie związane z opracowaniem wskaźników i podaje wskazówki co do sposobu, w jaki należy je rozwiązywać.

2. Ponowne wprowadzenie obserwowanych cen

Podczas okresu ograniczeń w handlu i usługach ceny były imputowane, gdyż produkty były niedostępne lub ceny nie mogły być zanotowane w terenie. Teraz kiedy faktyczne ceny są ponownie obserwowane, ważne jest, aby zmiana pomiędzy ostatnią ceną zanotowaną przed okresem ograniczeń, a pierwszą faktycznie zarejestrowaną ceną po tym okresie została prawidłowo uchwycona, niezależnie od cen imputowanych podczas okresu ograniczeń.

3. Opłaty związane z Covid-19

Niektóre towary i usługi, które nie były dostępne, są teraz oferowane z dodatkową opłatą związaną z Covid-19. Przykładem są dodatkowe opłaty, które mogą być pobierane przez fryzjerów i dentyistów. Dotyczą one często kosztów ponoszonych na zapewnienie dodatkowych środków związanych ze świadczeniem usługi (np. zakup maseczek, płynu dezynfekującego), lub opłaty rezerwacyjne w restauracjach.

Co do zasady te dodatkowe opłaty powinny być brane pod uwagę i rejestrowane jako wzrost ceny w HICP, gdy nie jest możliwe uzyskanie produktu bez uiszczenia dodatkowej opłaty (tj. konsument nie ma innej możliwości niż uiszczenie opłaty, jeśli chce zakupić produkt). Zasada ta ma zastosowanie jeżeli produkt (np. określone strzyżenie włosów) jest uznany za wystarczająco porównywalny z produktem dostarczonym przed okresem ograniczeń. Konceptyjnie rzecz biorąc, wzrost kosztów produkcji, które są przenoszone na konsumenta, powinien być odzwierciedlony we wzroście HICP. Ten tok rozumowania ma również zastosowanie w innych przypadkach, takich jak świadczenie usług transportowych, w których ceny mogły wzrosnąć z powodu ograniczonej podaży miejsc w celu zapewnienia dystansu między pasażerami.

4. Zmiany w jakości produktów

Produkt, który był nieobecny na rynku w okresie ograniczeń może być ponownie sprzedawany, ale z różnicami jakościowymi.

Decyzje czy cena powinna być dostosowana pod względem jakości, muszą być podejmowane indywidualnie dla każdego przypadku. Zasadniczo sama zmiana ceny nie powinna być wykorzystywana jako podstawa do podejmowania decyzji, czy dwa indywidualne produkty są porównywalne czy nie. Zamiast tego należy przyrzeć się różnicom, na przykład w cechach produktu lub warunkach podaży, aby ocenić wszelkie różnice jakościowe.

Ze względu na fakt, że kierunek zmian jakości może być różny (np. niegdyś zatłoczona restauracja jest obecnie dostępna z niewielką liczbą osób ze względu na nałożenie ograniczeń dot. limitu gości, ale rezerwacja i kontrola stanu zdrowia są obowiązkowe), dokładna wartość zmiany jakości może nie być łatwa do oszacowania. W takich sytuacjach ceny co do zasady, nie powinny być korygowane pod względem jakości.

W przypadku niektórych produktów oszacowanie różnic jakościowych może być możliwe. Wówczas korekty jakości powinny być przeprowadzane w sposób spójny w określonych grupach produktów z uwzględnieniem okresu czasu, zawsze pamiętając o koncepcji symetrii w traktowaniu cen (np. spadek jakości w chwili obecnej powinien być powiązany ze wzrostem jakości w przyszłości, gdy produkt stanie się dostępny w zwykłej formie, lub odwrotnie).

5. Aktualizacje próby docelowej

Kryzys Covid-19 miał znaczący wpływ na zakup produktów przez konsumentów. Produkty zazwyczaj nie objęte HICP (np. maseczki i środki dezynfekujące) nagle zyskały na znaczeniu. W radzeniu sobie z tymi sytuacjami kluczowe znaczenie ma ocena, w miarę możliwości, czy zmiany w konsumpcji danego produktu będą miały charakter trwały. Utrzymanie reprezentatywności próby produktów, dla których ceny są obserwowane co miesiąc, może być dokonane albo poprzez zastąpienie produktu, albo poprzez ponowny dobór próby. Wagi oparte na wydatkach dla publikowanych kategorii ECOICOP są utrzymywane na stałym poziomie przez cały rok i będą poddawane przeglądowi oraz aktualizacji w przyszłorocznym HICP.

W miarę możliwości, w ciągu roku można przeprowadzić ponowny dobór próby, aby przywrócić jej reprezentatywność w kontekście nowych okoliczności. Na przykład, opis produktu lub punktu sprzedaży objętego próbą w ramach elementarnego agregatu mogą zostać zaktualizowane (rotacja próby). W stosownych przypadkach można również dostosować wykaz elementarnych agregatów poniżej poziomu podklasy ECOICOP¹. Ceny dla nowej próby muszą być dostępne przez dwa kolejne miesiące, aby umożliwić powiązanie nowej próby z poprzednim koszykiem produktów.

6. Zmiany w usługach w zakresie podróży lotniczych, turystyki zorganizowanej i zakwaterowania

Ceny tych usług znów stają się dostępne, ale sytuacja rynkowa różni się od tej, która istniała przed kryzysem Covid-19. Przykładem są zmiany we wzorcach konsumpcji związanych z podróżami lotniczymi, gdzie gospodarstwa domowe mogą obecnie nabywać bilety w terminach bliższych datom podróży, podczas gdy wcześniej były one nabywane kilka miesięcy wcześniej. Innym przykładem jest sytuacja, w której oferta usług może nie być dostępna z takimi samymi opcjami i cechami jak poprzednio (np. podróż lotnicza do konkretnego miejsca przeznaczenia, nawet jeśli obecnie jest oferowana, nie jest dostępna według tego samego rozkładu co poprzednio).

---

¹ Artykuł 3 ust. 3 przyszłego rozporządzenia wykonawczego Komisji stanowi: "Waga elementarnego agregatu jest utrzymywana na stałym poziomie przez cały rok kalendarzowy, chyba że wykaz elementarnych agregatów w ramach podklasy jest korygowany w celu odzwierciedlenia istotnych zmian w próbie docelowej".

Co do zasady obserwowane ceny powinny być ponownie uwzględnione w HICP w miesiącu, w którym usługa jest wznawiana. Ceny zebrane z wyprzedzeniem (na przykład przed kryzysem Covid-19) mogą być uwzględnione, o ile usługa jest rzeczywiście świadczona. Jeśli system zbierania danych dot. cen uznaje się za niereprezentatywny dla bieżących zachowań konsumentów i zmiany w konsumpcji za trwałe, wówczas schemat zbierania danych dot. cen powinien być poddany przeglądowi i zaktualizowany.

Zmiany w systemie zbierania danych dotyczących cen (np. zbieranie danych z jednomiesięcznym, a nie trzymiesięcznym wyprzedzeniem) lub zmiany w datach podróży związane są z różnicami w jakości powinny – co do zasady – podlegać korekcie w zakresie jakości. Korekta jakości z tytułu zmian w specyfikacji rezerwacji usługi może być jednak niemożliwa do wykonania. Dlatego w praktyce takie zmiany często muszą być pomijane. Podobnie, zmiany warunków usługi (np. większa elastyczność) mogą być trudne do kwantyfikacji, gdyż poprzednie standardowe warunki rezerwacji mogą nie być obecnie dostępne.

Jeżeli pozwolą na to dane, idealnym rozwiązaniem byłoby wyraźne oszacowanie różnic jakościowych pomiędzy starą i nową ofertą produktów. Bezpośrednie porównanie może być stosowane, gdy różnice między starymi i nowymi produktami uznaje się za nieistotne lub gdy różnice te są trudne do kwantyfikacji. Inną możliwością byłoby zebranie cen dla dwóch kolejnych okresów i jak najszybsze włączenie nowej próby do starej².

Jeżeli usługi są wprowadzane stopniowo po okresie ograniczeń, może się zdarzyć, że tylko część próby jest oparta na obserwowanych cenach, a pozostałą część nadal należy imputować. W tej sytuacji, jeżeli można zaobserwować wystarczającą liczbę cen, pierwszeństwo należy przyznać imputacji brakujących cen z użyciem zmian obserwowanych cen dostępnych usług. Jeżeli liczba obserwowanych cen pozostaje niewystarczająca, inne metody imputacji mogą być bardziej odpowiednie³. Jak wspomniano w części 5, jeżeli jest prawdopodobne, że brak pewnych usług ma bardziej stały charakter, zaleca się ponowny dobór próby. Należy zauważyć, że ponowny dobór próby dla tych rodzajów usług powinien być dokonywany w sposób ostrożny, ponieważ może to prowadzić do przerwania szeregów i zmiany wzorca sezonowego.

---

² Należy zauważyć, że rotacja próby domyślnie określa różnice w jakości jako różnice w średniej cenie w pokrywających się miesiącach.

³ Zob. metody imputacji opisane w części 3 i 4 noty metodologicznej dotyczącej opracowania HICP w kontekście Covid-19.